

Õiguskantsler

Prefekt Kaido Kõplas
Politsei- ja Piirivalveamet
Lääne prefektuur
laane@politsei.ee

Teie nr

Meie 03.09.2015 nr 7-7/150979/1503761

Kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri Pärnu politseijaoskonna arestikambrisse

Lugupeetud härra prefekt

14.07.2015 toimus õiguskantsleri nõunike etteteatamata kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuri Pärnu politseijaoskonna arestikambrisse (edaspidi Pärnu kamber). Õiguskantsler kaasas kontrollkäigule erialaasjatundjana päästeametniku ja tervishoiuekspertina perearsti.

Kinnipidamistingimused ning kinnipeetutele õiguskorras sätestatud õiguste tagamine

Eelmisel kontrollkäigul tõdes õiguskantsler, et Pärnu kambri kinnipidamistingimused on viletsad, ruumid amortiseerunud ning kinnipeetutele ei ole tagatud kõik õiguskorras ettenähtud õigused. Näiteks puudub võimalus viibida värskes õhus ja lühiajaliste kokkusaamiste korraldamiseks ei ole vastavat ruumi¹. Kehvad kinnipidamistingimused puudutavad esmajärjekorras just kinnipeetute kambreid. Muudes ruumides on järjekindlalt tehtud parandustöid. Positiivse asjaoluna andis kontrollkäik võimaluse kinnipidamistingimuste osas tõdeda, et näiteks on kinnipeetute kambritesse paigaldatud kambrit ja hügieeninurka eraldama sirmid ning kambritesse on ehitatud riiulitega kapid, kuhu kinnipeetud saavad paigutada isiklikke asju.

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiuekspert tõi oma arvamuses välja, et mitterahuldavaks saab tervishoiu aspektist hinnata Pärnu kambri olmetingimusi järgmistes punktides:²

- ventilatsioon ja passiivne suitsetamine: suitsetajad ja mittersuitsetajad paigutatakse küll eraldi kambritesse, kuid ka „suitsuvabades“ kambrites ja teistes ruumides (nt raamatukogu, koridor) on tugev koltunud suitsuhais. Ventilatsioon on ebapiisav ja õhk ei ole värsk;

¹ Pärnu kambri on kaks tuba, mis on ette nähtud menetlustoimingute tegemiseks, kuid kinnipeetu kokkusaamised toimuvad Pärnu kambri koridoris. Kokkusaamised korraldatakse läbi koridori ust asendavate trellide. Ühel pool trellide paikneb kokkusaamisele tulnud isik ja teisel pool kinnipeetu koos arestimaja ametnikuga. Selline korraldus ei ole mugav ega taga ka privaatsust.

² Koopia kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamusest on lisatud käesolevale kirjale.

- viibimine värskes õhus ja füüsiline koormus – kinnipeetutel puudub igasugune võimalus viibimiseks värskes õhus ja minimaalsekski füüsiliseks koormuseks, mis tervise huvides võiks olla täiskasvanud inimesele minimaalselt 30 minutit päevas.

Märkimist väärib, et Pärnu kambris on kinnipeetute vaba aja sisustamise tarbeks arvestatav hulk raamatuid. Kinnipeetutele lubatakse kambrisse isiklik raadio või televiisor ning Pärnu kambril on kinnipeetutele jagamiseks ka mõned politseile kuuluvad raadiod. Pärnu kambris on kinnipeetutele vajadusel tagatud esmased hügieenitarbed, kasutatud aga puhtad riided ja võrdlemisi vähekasutatud sööginõud, voodipesu ning madratsid. Vestlustel tõid mitmed kinnipeetud esile, et Pärnu kambril ametnikud annavad kambrisse kanistritega iga päev sooja vett, et kinnipeetud saaksid hoolitseda isikliku hügieeni eest ning vajadusel pesta pesu.

Politseiametnike kinnitusel on riigil plaanis rajada Pärnusse uus politseihoone ning see võib olla ka põhjuseks, miks suuremahulisi investeeringuid olemasolevasse Pärnu politseihoonesse (sh kinnipeetute kinnipidamistingimuste parandamisse) ei tehta. Viimane ei ole siiski kinnipeetute õiguste seisukohalt kohane põhjendus ning võib riigile tuua kaasa näiteks hilisemaid kahjunõudeid. **Seetõttu kordab õiguskantsler oma varasemat seisukohta ning soovib Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuril jätkata olemasoleva hoone arestikambrite kaasajastamist ning proovida leida võimalusi lühiajaliste kokkusaamiste korralduse parandamiseks.**

Kinnipeetuga seotud dokumentide vormistamine

Kontrollkäigul kontrolliti 12 kinnipeetuga seotud materjale (sh olemasolul isiklike toimikuid).

Kontrollkäigul selgus, et vähemalt osaliselt täidavad kinnipeetud esmase tervisekontrolli akti ise (nii väitsid mitmed õiguskantsleri nõunikega vestelnud kinnipeetud) ning seejärel lisatakse dokument kinnipeetu isiklikku toimikusse. Mitmel juhul ilmnes, et kinnipeetud ei ole akti piisavalt täpselt täitnud. Eelkõige oli täitmata akti see osa, millesse tuleb märkida kinnipeetul esinevad tervisekahjustused (n-õ objektiivse leiu osa). Näiteks kinnipeetu L.S. 29.05.2015 koostatud kahtlustatavana kinnipidamise protokollis on tervisekahjustuste osas märges: “Vasakul käel lõikehaav, milline kinni kasvanud ja paremal käel punased hematoomid“. Samal päeval kinnipeetu kohta koostatud (või ta enda koostatud) esmase tervisekontrolli aktis antud vigastusi kirjas ei ole. Kinnipeetu J.V. 05.06.2015 esmase tervisekontrolli aktist ei nähtu samuti tema vigastuste olemasolu või nende puudumine. J.V. tervise seisundit ei ole dokumenteeritud ka kahtlustatavana kinnipidamise protokollis. Esmase tervisekontrolli aktis oli märkimata tervisekahjustus ka kinnipeetute V.C³., J.A. ja R.J. puhul.

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiuekspert märkis oma arvamuses samuti, et osades isiklikes toimikutes tervisekontrolli aktid puudusid, sh üks süstiv diabeedihaige, kelle toimikus aga leidub tõend tarvitavate ravimite osas. Akti peaks kinnipeetu ja töötaja kinnitama oma allkirjaga, kuid läbi vaadatud aktides sageli allkirjad puudusid.⁴

Esmase tervisekontrolli akt peaks olema täidetud selliselt, et selles sisalduv info oleks võimalikult üheselt mõistetav. Välise vigastuste (objektiivse leiu) osas tähendab viimane seda, et aktist nähtub selgelt, kas nähtavaid vigastusi esineb või ei esine. Seejuures oleks oluline, et esmase tervisekontrolli aktis ning teistes dokumentides (nt kahtlustatavana kinnipidamise protokoll) tervise seisundi kohta fikseeritu osas ei oleks põhjendamatu ebakõlasid. Viimast

³ Esmase tervisekontrolli aktis oli küll märges, et isik tarvitab ravimeid, kuid milliseid, see aktist ei selgunud.

⁴ Koopia kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamusest on lisatud käesolevale kirjale.

aitaks saavutada see, kui ametnik täidab kõnealuse akti isiku sõnade kohaselt ning kontrollib selle vastavust muude kinnipeetu seisundit kajastavate dokumentidega. Juhul kui kinnipeetu ei soovi tervise kohta andmeid avaldada, siis tuleks antud asjaolu ka akti selgelt talletada.

Õiguskantsler teeb Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuurile soovitusel muuta senist esmase tervisekontrolli akti koostamise praktikat ja tagada, et protokoll, eelkõige kinnipeetul esinevate tervisekahjustuste osas, saaks võimalikult selgelt ja ühemõtteliselt koostatud.

Kontrollkäigul selgus, et väidetavalt on Tallinna Vanglas viibinud kinnipeetute isiklikest toimikutest vanglateenistus eemaldanud arestimajas koostatud esmase tervisekontrolli akti. Õiguskantsler palub prefektuuril vanglateenistusega antud küsimuses teha koostööd ning proovida leida võimalusi selleks, et kõnealune dokument siiski kinnipeetu isiklikus toimikus säiliks.

Mitme kinnipeetu puhul ei nähtunud tervisekahjustuse olemasolu või puudumine kahtlustatavana kinnipidamise protokollist (nt V.C., I.K., K.T.⁵, C.S.). **Protokoll ei ole küll Pärnu kambri ametnike koostatud, kuid õiguskantsler teeb Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuurile soovitusel juhtida prefektuuris kahtlustatavana kinnipidamise protokolle koostavate politseiametnike tähelepanu asjaolule, et ka selles dokumendis peaks kahtlustataval esinevate vigastuste olemasolu või puudumise korrektselt fikseerima.**

Kinnipidamisel erivahendite kasutamise dokumenteerimine

Kinnipeetutega seotud dokumentidest selgus, et kinnipidamisel erivahendi kasutamine dokumenteeritakse erinevalt. Positiivse näitena saab esile tuua kinnipeetu T.V. kohta 23.01.2015 koostatud kahtlustatavana kinnipidamise protokoll, millest nähtus, et isiku suhtes kasutati käeraudu 23.01.2015 kella 10:38-10:42. Erivahendite (sh käeraudade) kasutamine kujutab isiku põhiõigustesse võrdlemisi intensiivset sekkumist, mis võib olla võimalike erimeelsuste ja hilisemate õigusvaidluste põhjuseks ning seetõttu saab hea praktikana kõnealuse juhtumi tuua esile – erivahendi kasutamise ajavahemik oli protokollis selgelt märgitud.

Kinnipeetute S.V., I.K., L.S. ja V.C. kahtlustatavana kinnipidamise protokollist nähtus, et nende suhtes oli kinnipidamisel erivahendina käeraudu kasutatud, kuid protokollidest ei selgunud, kui kaua käeraudu kohaldati.

Soovitame Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuril märkida kahtlustatavana kinnipidamise protokollis erivahendi kasutamise korral ka vahendi kohaldamise ajavahemik.

Tuleohutus Pärnu kambris

Kontrollkäigule kaasatud päästeametnik tuvastas Pärnu kambri tuleohutuse osas järgmised puudused:

<i>Jrk</i>	<i>Tuvastatud puuduse kirjeldus</i>	<i>Võimalik lahendus puuduse kõrvaldamiseks</i>
------------	-------------------------------------	---

⁵ Antud kinnipeetu esmase tervisekontrolli aktis on märgitud: „kätel marrastused“. Kahtlustatavana kinnipidamise protokollis kinnipeetu vigastusi märgitud ei ole. Antud vastuolu samal päeval koostatud dokumentide vahel avab kahjuks tee mitmeteks spekulatsioonideks, milliseid aitaks terviseseisundi kohane dokumenteerimine vältida.

<i>nr</i>		
1.	Automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi (edaspidi ATS) hooldusaktis toodud puudused.	Omaniku sõnul kõrvaldab ATS-i paigaldaja puudused garantiikorras.
2.	Evakuatsioonivalgustuse hooldusaktis toodud puudused.	Koostöös süsteemi hooldajaga kõrvaldada puudused.
3.	Tulekustutid on kontrollimata.	Omaniku sõnul on kontroll tellitud.
4.	Tulekahju korral tegutsemise plaan uuendamata.	Omaniku sõnul on plaani uuendamine tellitud.
5.	Tulekahjuõppust ei ole korraldatud.	Omaniku sõnul on tulekahjuõppuse korraldamine tellitud.
6.	Ohutu evakuatsioon tagamata.	Mehhaanilise suitsueemaldussüsteemi paigaldamine. Päästeameti ettekirjutuse tähtaeg 01.01.2016.

Päästeametnik märkis oma arvamuses, et eelneva loetelu punktides 1-5 toodud puuduste osas kavandab Päästeamet teha Pärnu politseihoone omanikule (Riigi Kinnisvara AS) ettekirjutuse puuduste kõrvaldamiseks.

Lisaks tõi päästeametnik esile, et Päästeamet on Pärnu kambri ruume eelnevalt viimati kontrollinud 11.10.2012. Kontrolli käigus ilmnisid probleemid seoses tuleohutuspaigaldiste puudumise, tuletõkkeseksioonide moodustamise ja ohutu evakuatsiooni tagamisega. Hoone omanik on kõik Päästeameti poolt antud ettekirjutused täitnud v.a ohutu evakuatsiooni tagamine, mis on plaanis täita tähtajaks 01.01.2016. Puudus on seotud ruumide kasutusviisi erisustega, mis ei luba evakuatsiooni tavaviisil läbi viia. Selleks on plaanis paigaldada mehhaaniline suitsueemaldussüsteem, mis peaks tagama isikute ohutu evakuatsiooni (loetelu p 6).

Soovitame Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuril jälgida, et koostöös Pärnu politseihoone omanikuga (Riigi Kinnisvara AS) saaksid päästeametniku toodud puudused hoone tuleohutuses kõrvaldatud.

Tervishoiuteenused ja tervisekaitse Pärnu kambris

Kontrollkäigule kaasatud tervishoiueksperti arvamuse koopia on lisatud käesolevale kirjale. Lisaks on eelnevalt toodud eksperti tähelepanekuid esile Pärnu kambri olmetingimuste ning kinnipeetute esmast tervisekontrolli puudutavas osas. **Teiste tervishoiueksperti arvamuses toodud tähelepanekute ja ettepanekute osas palun kujundada Politsei- ja Piirivalveameti Lääne prefektuuril oma seisukoht ning edastada see õiguskantslerile koos ülejäänud soovitudele antavate vastustega.**

Teie seisukohti ootame võimalusel hiljemalt **05.10.2015**.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: Tervishoiueksperti arvamus (3 lehel 1 eks)

Teadmiseks: Politsei- ja Piirivalveamet (ppa@politsei.ee)